

מספר הקורס: 4040282

שם הקורס בעברית: ז'אן פול סארטר: מחשבת הקיום והשאלה היהודית

שם הקורס באנגלית: Jean Paul Sartre: Existentialism and the Jewish Question

שנה"ל: תשפ"ג

שם המרצה: ד"ר אלי שיינפלד

שם תוכנית הלימודים: התוכנית הבינתחומית בפילוסופיה ובהגות יהודית

סיווג הקורס: סמינר

משך והיקף הקורס: 2 ש"ס (סמסטר ב')

נקודות זכות אקדמיות: 2 נ"ז

דרישות קדם: מבוא לפילוסופיה חדשה; קאנט והגל; ופילוסופיה קונטיננטלית

מועד שעות הקבלה: בקביעה מול המרצה

פרטי קשר של המרצה: schonfeldeli@gmail.com

מטרות הקורס:

בשיעור זה נבקש לעיין ב"שאלה היהודית" לאור מחשבת הקיום של סארטר. מחשבת הקיום היא מחשבה אנטי-פילוסופית במהותה, אשר במרכז עומדת ביקורת בסיסית על הנחות היסוד הכלליות ביותר של המחשבה הפילוסופית הקלאסית. השאלה שתעמוד ברקע הקורס תהיה שאלת מקומו של השם או המילה "יהודי" – מבחינה סמנטית – בטקסט אנטי פילוסופי מובהק. הטקסט של סארטר מזמין חקירה כזו שכן המסמן "יהודי" מופיע בו באופנים רבים, לפעמים צפויים לפעמים בלתי צפויים, ותמיד באופן המצריך בירור וחקירה. הטקסט שיעמוד במרכז הלימוד שלנו בקורס זה יהיה **הרהורים בשאלה היהודית** (1946), אותו נקרא בעיון, אך גם טקסטים נוספים, שיהוו רקע לקריאה ב**הרהורים** (הפרקים "המבט" ו"הרע שלי", מתוך **הישות והאין**, 1943), או שיאפשרו לחקור את שאלת מקומו של היהודי במחשבת סארטר אחרי ובעקבות הטקסט של 1946 (**תקווה עכשיו**, הדיאלוגים עם בני לוי משנת 1980). הקורס יפגיש את הסטודנטים עם חקירה בהתהוות, ויאפשר להם להיות שותפים למהלך מחשבתי וכך לגלות צורות עבודה מחקריות, הן מבחינה מתודית והן מבחינת התכנים, שאותם הם יוכלו לאמץ לחקירותיהם שלהם. כמו כן, הקורס יהווה הזדמנות לעסוק במחשבה יהודית מתוך עיון בטקסטים פילוסופיים כלליים.

תיאור הקורס:

הקורס יפתח בקריאה קרובה של "המבט", שהינו הפרק מתוך הישות והאין העוסק ביחס אל האדם האחר בפנומנולוגיה של סארטר. כמו כן, נקרא בעיון את הסעיף "הרע שלי" בחלק 4 של הישות והאין. קריאות אלו יהוו עבודת הכנה תיאורטית לקריאה בהרהורים בשאלה היהודית. הלק השני של הקורס יוקדש לקריאה קרובה של הרהורים בשאלה היהודית, תוך השוואה בין הניתוחים של סארטר בספר זה לבין התיזות שנוסחו בהישות והאין. הקריאה שלנו תהיה פרובלמטית, דהיינו, ננסה לבחון האם ישנו פער בין התיאורים של סארטר בהישות והאין לבין התיאורים שלו בספרו על היהודי, ובעיקר סביב שאלת האותנטיות והאי-אותנטיות היהודית. החלק השלישי של השיעור יוקדש לקריאה של תקווה עכשיו, ספרו האחרון של סארטר, שהינו למעשה ספר שיחות (עם בני לוי), בדגש על השיחה האחרונה של הספר, בה חוזר סארטר אחרי שלשים שנה ובוחן מחדש את התיזות שלו על היהודי בהרהורים בשאלה היהודית.

חובות הקורס והרכב הציון בקורס:

- עבודת סיום: עבודה של בין 4-6 עמודים על נושא שיוצע לסטודנטים (בחירה מתוך כמה נושאים), או בנושא אישי בתיאום עם המרצה (80% מהציון הסופי).
- במקרה של פחות מ-10 משתתפים בקורס: פרזנטציות קצרות (כ-15 דקות) בתחילת השיעור על חומר הקריאה לאותו שיעור (20% מהציון הסופי).
- במקרה של יותר מ-10 משתתפים בקורס: הסטודנטים יתבקשו להגיש עבודת אמצע קצרה (בין עמוד לשני עמודים) לקראת אחד השיעורים (לבחירתם) ובו הם ינתחו את קריאת החובה לקראת אותו שיעור ויגישו ניתוח של הטקסט מתוך פרספקטיבה של מה שנלמד עד אז (20% מהציון הסופי).

- ציון עובר בקורס: 60

- יש לקרוא את קריאת החובה לקראת כל שיעור.

פירוט השיעורים:

שיעור מס' 1: הצגת הקורס – הפרובלמטיקה: מחשבת הקיום והשאלה היהודית. המסמן "יהודי" בקורפוס של סארטר. חזרה כללית על מחשבת החירות של סארטר.

קריאת חובה: שיעור ראשון, אין קריאת חובה.

שיעור מס' 2: שאלת האחר במחשבת הקיום של סארטר: קריאה ב"המבט" (I), מתוך **הישות והאין**, חלק ג.

קריאת חובה: ז'אן פול סארטר, **המבט**, תרגום אבנר להב, רסלינג, תל אביב 2007, עמ' 31-66.

קריאה מומלצת: עירן דורפמן, "אומרים שאני אינני אני...": הקדמה ל**המבט**, בתוך: ז'אן פול סארטר, **המבט**, תרגום אבנר להב, רסלינג, תל אביב 2007, עמ' 7-28.

שיעור מס' 3: שאלת האחר במחשבת הקיום של סארטר: קריאה ב"המבט" (II), מתוך **הישות והאין**, חלק ג.

קריאת חובה: ז'אן פול סארטר, **המבט**, תרגום אבנר להב, רסלינג, תל אביב 2007, עמ' 66-145 (קטעים נבחרים).

קריאה מומלצת:

Marjorie Grene, "Sartre and the Other", *Proceedings and Addresses of the American Philosophical Association* Vol. 45 (1971 - 1972), pp. 22-41

שיעור מס' 4: היהודי כאחר ב"הישות והאין": הדיאלקטיקה של היהודי ושל הארי. קריאה ב"הרע שלי" (My Fellowman), מתוך חלק ד של "הישות והאין"

קריאת חובה: Jean Paul Sartre, *Being and Nothingness: An Essay on Phenomenological Ontology*, translation Hazel E. Barnes, Methuen, London, pp. 509-531

קריאה מומלצת:

Vincent von Wroblewsky, "The Early Sartre and the Jewish Question", *Sartre Studies International*, Vol. 3, No. 2, Berghahn Books, 1997, pp. 21-28.

שיעור מס' 5: **הרהורים בשאלה היהודית:** הדמוקרט והאנטישמי. קריאה מחלק א ו-ב' של **הרהורים בשאלה היהודית.**

קריאת חובה: ז'אן פול סארטר, **הרהורים בשאלה היהודית**, תרגום מנחם ברינקר, ספריית פועלים, תל אביב 1978, עמ' 7-35

קריאה מומלצת:

Jonathan Judaken, *Jean-Paul Sartre and The Jewish Question: Anti-antisemitism and the Politics of the French Intellectual*, University of Nebraska Press, Nebraska, 2007, pp. 123-146

שיעור מס' 6: **הרהורים בשאלה היהודית:** התיזה של סארטר על היהודי. קריאה בחלק ג של **הרהורים בשאלה היהודית.**

קריאת חובה: ז'אן פול סארטר, **הרהורים בשאלה היהודית**, תרגום מנחם ברינקר, ספריית פועלים, תל אביב 1978, עמ' 37-59

שיעור מס' 7: בין קיום יהודי אותנטי לקיום יהודי בלתי אותנטי: המשך קריאה בחלק ג של **הרהורים בשאלה היהודית.** המתח בין תיאוריית האחר של סארטר בפילוסופיה הכללית שלו לתיאורים של היהודי בהרהורים.

קריאת חובה: ז'אן פול סארטר, **הרהורים בשאלה היהודית**, תרגום מנחם ברינקר, ספריית פועלים, תל אביב 1978, עמ' 59-79.

קריאה מומלצת: Menachem Brinker, "Sartre on the Jewish Question: Thirty Years Later", *The Jerusalem Quarterly*, Nr. 10, 1979, pp. 117-132

שיעור מס' 8: הפתרון של סארטר לשאלה היהודית והתשובה של לוינס: קריאה בחלק ד של **הרהורים בשאלה היהודית** וב"היות יהודי" (לוינס).

קריאת חובה: ז'אן פול סארטר, **הרהורים בשאלה היהודית**, תרגום מנחם ברינקר, ספריית פועלים, תל אביב 1978, עמ' 81-86

עמנואל לוינס, "היות יהודי", תרגום דניאלה יואל ואלי שיינפלד, בתוך: *Cahiers d'Etudes Levinassiennes* (No. 1), Institut d'Etudes Levinassiennes, Jerusalem, 2001, pp. 1-4

קריאה מומלצת: אלי שיינפלד, מבוא ל"היות יהודי", בתוך: *Cahiers d'Etudes Levinassiennes* (No. 1), Institut d'Etudes Levinassiennes, Jerusalem, 2001, pp. 5-8.

שיעור מס' 9: מהרהורים על השאלה היהודית לתקווה עכשיו: גלגוליו השונים של סארטר משנות החמישים ואילך. קריאה בסעיפים א-ה של תקווה עכשיו.
קריאת חובה: ז'אן פול סארטר ובני לוי, תקווה עכשיו: השיחות מ-1980, תרגום דניאלה יואל, אלעד לפידות ואלי שיינפלד, כרמל, ירושלים 2008, עמ' 25-47
קריאה מומלצת: אלי שיינפלד, אחרית דבר לתקווה עכשיו, ירושלים, כרמל 2008, עמ' 139-103

שיעור מס' 10: תקווה עכשיו: קריאה בסעיפים ו-י.
קריאת חובה: ז'אן פול סארטר ובני לוי, תקווה עכשיו: השיחות מ-1980, תרגום דניאלה יואל, אלעד לפידות ואלי שיינפלד, כרמל, ירושלים 2008, עמ' 47-70

שיעור מס' 11: המילה האחרונה של סארטר: קריאה בסעיפים יא-יב של תקווה עכשיו. מהשאלה היהודית למשיחיות יהודית.
קריאת חובה: ז'אן פול סארטר ובני לוי, תקווה עכשיו: השיחות מ-1980, תרגום דניאלה יואל, אלעד לפידות ואלי שיינפלד, כרמל, ירושלים 2008, עמ' 70-84
קריאה מומלצת:

Steven S. Schwarzschild, "J.-P. Sartre as Jew", *Modern Judaism*, Vol. 3, No. 1, Oxford University Press, 1983, pp. 39-73

שיעור מס' 12: היהודי, ההיסטוריה העולמית וההיסטוריה הקדושה: קריאה במאמרו של לוינס "כשסארטר מגלה את ההיסטוריה הקדושה".
קריאת חובה:
עמנואל לוינס, "כשסארטר מגלה את ההיסטוריה הקדושה", תרגום של טקסט זה לעברית יסופק לסטודנטים במהלך הקורס.

שיעור מס' 13: שיעור סיכום: מחשבת הקיום, השאלה היהודית וההיות יהודי.
קריאת חובה: שיעור אחרון, אין קריאת חובה